



21.88x25.33	1/3	עמוד 46	מקור ראשון - מוצג	09/2021	78714594-5
אמונה תנועת האשה הדתית לאומי - 80888					

46

רגע לפני החופה,
יש מי שמבקשים
לדבר על הנושאים
הכי בואבים
// ריקי רט



תדברו על תמרורי אזהרה בקשר זוגי // ריקי רט



לא כלה דדננו

התקופה הזוהרת והרומנטית שלפני החתונה עשויה לסנוור ולהעלים סימני אזהרה שעלולים להצביע על בעיות חריפות. כעת, יש מי שרוצה לנצל את מפגשי ההכנה של הכלות לקראת החתונה, כדי לספק להן כלים שיאפשרו זיהוי מוקדם של אלימות אפשרית בקשר הזוגי

// ריקי רט //



15.81x23.84	2/3	47 עמוד	מוצאש - מקור ראשון	09/2021	78716431-7
אמונה תנועת האשה הדתית לאומי - 80888					

תהיה לה כתובת לפנות אליה. "לאישה תהיה מודעות לנושא. היא תזכור שהייתה אצל מישהי שפתחה אצלה את הנקודות האלו, והיא מזהה את זה עכשיו קורה אצלה, ואפילו לעיתים אצל בת משפחה, שכנה, חברה. זה יכול להציל חיים. הרבה פעמים מדריכות הכלות משמשות כתובת גם שנים מאוחר יותר, בכל מיני נושאים. מדריכות מספרות ששנים אחרי ההדרכה הן מקבלות לפעמים טלפון של 'היית המדריכה שלי, אני במצב כזה וכזה ואין לי למי לפנות, אני לא רוצה לפנות למישהי שאני מכירה, ואת הכתובת שלי'."

שתי שאלות מפתח

על ההיבט המקצועי והתאורטי של המיום ארון פורום מיכל סלה, הפועל להצלת חיים ומניעת אלימות כלפי נשים באמצעות חרשנות וטכנולוגיה. ירון פריימן, מנהל הזרוע החינוכית בפורום, הוא גישה של מיכל סלה ז"ל, שנרצחה בידי בן זוגה, אלירן מלול, באוקטובר 2019. הפורום הוקם על ידי משפחתה של מיכל מתוך רצון לשנות את המודעות בישראל לאלימות כלפי נשים. פריימן, בעל רקע חינוכי ומנהל רשת מכינות, הוא גם זה שיחד עם אשתו ליאת, אחותה של מיכל, מגדלים את בתה יחד עם ילדיהם. "בריעבד הכול היה קיים שם", הוא נזכר בכאב, "הקשר המהיר בין מיכל ואלירן שמהר מאוד נהיה רציני, החתונה הזריזה, סימני קנאה שהצטיירו כרומנטיקה גדולה, אבל לא חשבנו לרגע שזה יכול לקרות במשפחה כמו זו של מיכל. היום אני יודע שזה יכול לקרות בכל מקום." "מי שמעביר את ההכשרות מטעמנו הוא קרימינולוג קליני", אומר פריימן. "אחד הרברים שאנחנו שמים עליהם דגש הוא זיהוי זוגיות אלימה שהיא לא בהכרח אלימות פיזית, "השאיפה שלנו בפורום מיכל סלה היא לשנות את תרמית האישה המוכה. לגרום לנשים להבין שאישה מוכה זה לא דווקא פנס בעין וסימנים כחולים. ושאלומות נגד נשים היא דבר חוצה מגזרים. היא פוגעת בכל התרבויות, בנשים חזקות, עם תמיכה מהבית. הרבה נשים לא יודעות לקרוא לזה אלימות כי אין במערכת הזאת הרמת יד. כשיש אלימות פיזית, נשים רואות משהו לא תקין, יש תמרוז ברור. אישה שהגבר שולט על כרטיס האשראי שלה וחווה

ולהציל חיים". תקופת טרום החתונה היא הכי ורודה ורומנטית, איפה משתלבים כאן אזהרה ותמרוזי דרך? "כשאנחנו מדברים על אלימות טרום נישואין, אנחנו לא מדברים על אלימות פיזית. זה באמת שלב רומנטי של נצניצים ולבבות, אבל דווקא בשלב הזה חשוב מאוד להציב מראה להתנהגויות שהן אלימות או פוגעניות לפני שהן מחריפות. כשמדברים על אלימות מתייחסים בדרך כלל לאלימות פיזית, אבל אלימות היא מושג רחב הרבה יותר. יש אלימות רגשית, אלימות כלכלית, אלימות רוחנית, ועוד סוגי אלימות שלא דווקא מתבטאים במכה או בצעקה. סוגי האלימות הללו מסוכנים לא פחות מהאלימות הפיזית. תקופת טרום החתונה היא בדיוק התקופה לדבר על זה, כי אנחנו יודעים שאצל אדם אלים, זהו דפוס אישיות שלם שמתפתח ומסלים עם הזמן בהיעדר טיפול. במקרים הללו ההבנה של אישה שהיא נמצאת במערכת יחסים אלימה מגיעה בהדרגה ובשלב מאוחר יותר. אנחנו רוצים לייצר מצב שלא יהיה מאוחר מדי".

ומה אז? לגרום לפרידה?

"דוב הסיכויים שלא תהיה פרידה בשלב הזה, גם אם מתגלים דפוסים אלימות, אלא אם מדובר באלימות קיצונית. זו לא המטרה ולא הציפייה, המטרה היא לטפל, אנחנו מאמינים בחשיבות המוסד המשפחתי ובחזקת שלו. בשלב הטרומי החתונה עוד אפשר לטפל וצריך להביא את בני הזוג לטיפול. נשים, במיוחד כשהן צעירות ולפעמים פחות מודעות, צריכות לדעת שלא כל דבר הוא בריא, יש דפוסים נורמליים ויש שלא, הרבה פעמים אישה לא מודעת שהיא נמצאת בזוגיות לא בריאה, והרעיון הוא לזרוע את ההבנה הבסיסית שזה לא רומנטי, למשל, אם יש קנאה קיצונית או אובססיות שממדרת את האישה מהמשפחה שלה, מהמעגלים שהיא רגילה. זה לא רומנטי, זה מסוכן. אנחנו באות להראות דברים שהם לא תקינים בקשר, להדליק נורות אזהרה, לפתח מודעות ותודעה עצמית לנושא הזה".

לעיתים, אומרת שימל, האלימות תפתח רק שנים אחר כך, אבל המודעות אצל האישה תישאר, וגם

מלת כלה, בדיקת אולמות, טעימות, חיפוש תזמורת, מאפרת, מסרקת וצלם, מציאת מקום מגורים, היכרות עם משפחה חדשה והתרגלות לסטטוס החדש. הרבה משימות עומדות לפתחה של כלה טרייה כבואה להקים בית יחד עם בחיר ליבה. לצד כל אלה מתקיימת כמוכן ההכנה לקראת הקשר הזוגי, שמתבטאת בהדרכת הכלות, אותם שיעורים שנועדו להדריך את הכלה לשמירה על טהרת המשפחה ולחיי אישות. דווקא את הרגעים האופטימיים הללו מבקשים כעת ארגונים שונים לתעל לטובת הצבת סימני אזהרה לעתיד מפני זוגיות אלימה.

"יש פה רגע נדיר של אינטימיות בין שתי נשים זרות, אני מאמינה במדריכות הכלה שדווקא במפגש הזה בין שתי נשים לכאורה זרות, הן תוכלנה לאפשר לכלות להיפתח ולדבר באופן חופשי. זה חלון הזדמנויות נדיר", אומרת עו"ד ציפורת שימל, יועצת משפטית לחקיקה ומדיניות ציבורית בתנועת אמונה, ומוכילת הפרויקט "קול כלה" שמכשיר מדריכות כלה ובלניות לזהות סימני אזהרה לאלימות בקשר הזוגי. לדבריה, "מבחינת מדינת ישראל כל כלה מחויבת להיפגש עם מדריכת כלות, והבנו שניתן לנצל את המפגש הזה לשיח אישי שבו אפשר לזהות, מתוך השיחה, דפוסים מקדימים לסימני אלימות ואם עולים סימנים וחששות לשקף לכלה שזאת התנהגות אלימה, ובמידת הצורך לחבר לאשת מקצוע. אנחנו מעבירים את ההדרכה הזו גם לבלניות, מתוך הבנה שהרמויות הללו הן סוג של גשר. אנחנו נוטים לחשוב שזיהוי אלימות נגד נשים צריך להגיע מכיוון מקצועי, אבל הרבה פעמים זו דווקא הספרית או הקוסמטיקאית שיכולה לזהות את זה, ואצל אישה דתייה – מדריכת הכלות או הבלנית".

שימל מספרת שהמיום החל בעקבות פוסט שנתקלה בו בקבוצת נשים בפייסבוק, ובו כתבה אחת המשתתפות שיש לה חלום שחלק בלתי נפרד מהדרכת הכלות יהיה מוקדש לזיהוי סימני אלימות. "הבנתי שזה מסוג החלומות שחייבים להפוך למציאות", היא אומרת, "שיש לנו אפשרות לתת כאן כלים חשובים שיכולים לסייע





24.15x25.12	3/3	עמוד 48	מקור ראשון - מוצג	09/2021	78716432-8
אמונה תנועת האשה הדתית לאומי - 80888					



**ציפורת שימל, "אמונה":
"הבנו שאפשר לנצל
את המפגש של הדרכת
הכלות לשיח שבו אפשר
לזהות, מתוך השיחה,
דפוסיים מקדימים לסימני
אלימות, ואם עולים
סימנים וחששות לשקף
לכלה שזאת התנהגות
אלימה"**

אני לא אומרת שהיא חווה אלימות, אבל כן, זה הדליק נורה אדומה. במקרה אחר הבחור הוא זה שהתקשר לקבוע לכלה את המפגש, שזה מאוד יוצא דופן. חשוב לי לציין שהמדריכות באות ממגוון עיסוקים ותחומים, והן לא נשות טיפול, ואנחנו גם מנחים אותן לא לטפל. המטרה היא לתת ידע וכלים מעשיים כדי להצליח לזהות, ברגישות, אם יש בעיה."

מה עושים אם מגלים בעיות כאלו?
"אם אני מזהה משהו חריג אנסה לחתור יותר למגע, לעודד ולכוון את הכלה לפנות לעזרה מקצועית. ברוב המקרים הבידור יהיה במרומז. אבל קורים מקרים שהדברים עומדים על השולחן, ואז אנחנו מנחים את המדריכות לעודד פנייה לעזרה מקצועית. יש לאמונה מרכזי טיפול שאליהם אפשר להפנות להמשך טיפול ובידור. כל מדריכה וכל בלנית היא סוג של שגרירה לקידום הנושא. המטרה היא לא להפחיד, אלא להתבונן למציאות בעיניים ולהעלות למודעות הציבורית את הנושא כדי שאף אישה לא תצטרך להתמודד עם הדברים לבד."

"זה זמן שבו צצות כל אבני הדרך שזוג צריך להתמודד איתן. נכנסים תחומי חיים נוספים לזוגיות - חשבון בנק משותף, דירה, חשיפה והיכרות של משפחה גרעינית, סדר יום, חברים שלו וחברים שלה. זה זמן מצוין להעלות למודעות, לזרוע את הורעים הראשונים של הלמידה המשותפת, לפתח את המרחב הזוגי".

מניסיון בשטח, הכלות לא נרתעות כשאת מעלה נושאים כאלו?
"אני שומעת את זה לפעמים כשאני מספרת על העיסוק שלי. אומרים לי, 'כלה באה להתחתן, מה עכשיו אלימות?' אבל המטרה היא להניח אבני דרך נכונות, לשזור את זה נכון. כל כלה שונה מחברתה, וכל מדריכה שונה מחברתה, ונוצרות דינמיקות שונות. לפעמים אני אעלה את הנושא הזה ממש באופן מרומז, במקרים אחרים זה יהיה על השולחן, הכול בהתאם לשיחה. אחת ההנחיות שלנו למדריכות היא לעלות את הנושאים הללו תוך כדי דוגמאות.

"בסוף הדרכת הכלות ממש לא עוסקת רק בנושא הזה, המטרה הראשית היא להכשיר את הזוג לטהרת המשפחה וחיי אישות. מעבר לזה אני מספרת לכלה על מרחבי החיים החרשיים - אתם הולכים לפתוח חשבון משותף, זה נושא שמביא הרבה אמוציות - הכסף שלי, הכסף שלך. הוא מאוד מגדיר את המרחב הפרטי והזוגי מחדש. נושא אחר הוא המשפחה המורחבת, מה מערכת היחסים שלו עם המשפחה שלו? ומה עם המשפחה שלך? האם הוא מרחיק אותך מהמשפחה שלך? מתוך הדוגמאות שעולות נשזור את סימני ההתראה לאלימות. כלה מספרת למשל שהם יצאו עם חברים שלו, אבל הרבה זמן היא לא נפגשה עם החברות שלה, זה משהו שמדליק נורת אזהרה."

באילו מקרים למשל נתקלת?
"היה זוג שהגיע יחד לאחד המפגשים, ושמתו לב שלהרבה מהשאלות שאני שואלת, הוא ישר עונה, המקום שלה היה מאוד קטן לידו. במפגשים האחרים המקום שלה במרחב הזוגי לא היה מאוד בולט.

**ירדן פריימן, גיסה של
מיכל סלה ז"ל: "אנחנו
רוצים לשנות את תדמית
האישה המוכה. לגרום
לנשים להבין שאישה
מוכה זה לא דווקא פנס
בעין וסימנים כחולים"**

משתף הוא שבי-50 אחוז ממקרי הרצח של נשים, הפעם הראשונה שהגבר הרים יד על האישה הייתה בעת הרצח. "מתוך זה חשוב לנו לעסוק בחינוך. להעלות את המודעות בקרב הניכי תנועת הנוער, בנות שירות, בצה"ל, במשטרה. השאיפה שלנו היא שכמו שיש היום נוהל הטרדה מינית, יהיה נוהל להעלות מודעות לאלימות במשפחה, שייקרא 'תו מיכל', ויהיו בו סימני אזהרה לנשים לזהי סוגי אלימות שונים".

גם בעמותת "בת מלך", המפעילה מקלטים לנשים נפגעות אלימות בחברה הדתית והחרדית מקיימים הכשרות דומות למדריכות כלות, בלניות, קוסמטיקאיות, רבניות ומובילות קהילה. יו"ר העמותה עו"ד צילית יעקובסון אומרת כי מקרי הרצח המוזעזעים שאירעו בשנים האחרונות הם שהעלו את המודעות לנושא. לדבריה, "המשתף לכל השמות שהזכרתי הוא שכולן נראות בריוק כמו השכנה ממול, הקולגה לעבודה, החברה מהאוניברסיטה. עם כל מקרה כזה מחלחלת ההבנה שאלימות היא עניין חוצה מגזרים, ושזה לא קורה רק לנשים בשוליים, אלא במיינסטרים. למגזר הדתי נדרש הרבה שנים להפנים שזה יכול לקרות גם אצלנו. עד היום אני נתקלת לעיתים רחוקות בתגובות כמו 'אצלנו אין דברים כאלו'. אבל מי שמגיע לבקר במקלטים שלנו רואה שם נשים מכל הסקאלה הדתית ומבין שזה בהחלט נוגע לכולם".

נורת אזהרה
מי ששותפה למיזם בשני הכובעים היא ורד דומברוביץ, רכות מרכזי הטיפול של "אמונה", שמעבירה חלק מההכשרות והיא גם מדריכת כלות. "מדריכות כלה פוגשות את הנשים שנייה לפני שהן מתחתנות, וכך גם בלניות, אלו נקודות זמן משמעותיות שבהן אפשר לפתח שיח ולסייע במניעה. כמדריכת כלות, אילו שינויים את רואה שזוגות עוברים מהאירוסין עד לחופה?"



צילום: אנצ'ו גוש - ג'יני

אלימות כלכלית, לא תמיד תבין שהיא במערכת אלימה".
בפורום פיתחו את "נוהל אמונת מיכל", שנועד להעריך את הסיכון של הכלה, בעזרת שתי שאלות בסיסיות. "אלה שתי שאלות מהותיות שתשובה חיובית עליהן תדרוש שאלות מעמיקות יותר", אומר פריימן.



**ורד דומברוביץ, "אמונה":
"תקופת האירוסין היא
תקופה קריטית. זה זמן
מצוין לזרוע את הזרעים
הראשונים של הלמידה
המשותפת, לפתח את
המרחב הזוגי"**

והן?
"השאלה הראשונה תפקידה לזהות קנאה אובססיבית, האם קיימת התעניינות מופרזת וחונקת? האם את מקבלת אינספור מסרונים או טלפונים שתפקידם לוודא היכן את נמצאת בכל רגע, במיוחד לכל מה שנוגע למפגש עם גברים אחרים? השאלה השנייה נוגעת לבידוד חברתי ומשפחתי - האם ניכר ניתוק של האישה מהסביבה בהדרגה, כמו למשל ניתוק הדרגתי ממקום העבודה? ניתוק מהחברים - משפטים בנוסח "את לא צריכה הרבה חברים, אני החבר הכי טוב שלך", או ניתוק מהמשפחה. אם התשובה על שתי השאלות האלה חיוביות, נשאל עשר שאלות נוספות שתפקידן לזהות יותר לעומק את המצב. כמובן שאין הכוונה בהכרח לשאול את הדברים כמו שהם, אלא להתעניין ולעלות את הנקודות הללו בעקפין".
אחר הנתונים המוזעזעים שפריימן

צילום: נאדיבות המעולמת